

izhaja vsak petek. — Naročnina: Tuzemstvo mesečno 6 Din, četrtletno 18 Din, polletno 36 Din. Inozemstvo, mesečno 10 Din. Naročnina se plačuje v naprej. Naslov uredništva in uprave: »Enotnost«, Delavski dom, Marksov (Novi) trg 2, Ljubljana.

Vsak obrat, vsaka vas imej dopisnika za »ENOTNOST«.

ENOTNOST

DELAJSKO-KMEČKI LIST

Čekovni račun: 14.577. — Lastnik in izdajatelj Alojz Kusold, Ljubljana. — Odgovorni urednik Ivan Šajc, Glince VI. številka 2. — Tiska tiskarna »Slovenija«. Zastopnik za tiskarno: Albert Kolman, Ljubljana, Celovška cesta številka 61.

Delavci kmetje in vsi zatirani narodi, združite se!

Štev. 4.

Ljubljana, petek, 25. januarja 1929.

Leto IV.

Razpuščene meščanske stranke.

Poostreni zakon o zaščiti države zahteva razpust vseh onih strank, ki nosijo nacionalno ali versko obilježje. Enotna, t. j. centralistično vladana država in narodno edinstvo, t. j. samo en narod, to je geslo in cilj novega režima in k temu cilju mora biti usmerjeno vse življenje, vse dejanje in nehanje v Jugoslaviji. Zato je treba, po mnenju vladajočih, odstraniti vse s poti, kar je uresničenju tega ideala na poti.

Iz vsega gospodarskega življenja se da, po tej teoriji, izločiti vse osebne in skupinske interese in interese narodov, ki so stoletja in stoletja hodili svojo pot in negovali svojo kulturo.

Ali je to res teorija, ali res ljudje tako mislijo in v to verujejo?

Človek mora predpostaviti, da ti ljudje čitajo tudi zgodovino. Načela, ki se nam nudijo ob tej priliki, niso v svetovni zgodovini. Tudi Jožef II. je hotel »nemško« Avstrijo, veliko centralistično državo in samo en — nemški — narod. In to je bilo pred 150 leti in ne v dvajsetem veku.

Ljudje meščanskih krogov mislijo, da so nastale politične stranke zaradi tega, ker so gotovi ljudje, bogve iz kakih razpoloženj in v kakih slučajnih trenutkih, napisali pravila, sklicali ustajnovni občni zbor in konstituirali stranko. Če čitate n. pr. »Slovenec« uvodnik z dne 23. t. m., boste gotovo dobili tak utisek. Stranka je imela pomen, dokler je vladala parlamentarna demokracija; potrebna je torej bila samo za pravičanje volitev. Sedaj pa, ko ni več parlamenta in ko ne bo več volitev, pa odpade tudi potreba volitev.

To je vsekakor sijajna teorija. Mi nismo videli, toda zdi se nam, da ko je gospod urednik »Slovenca« odložil pri tem članku pero, da ni mogel drugače, kakor da je pljunil sam sebi v nos. Zakaj v svojem članku je tudi zapisal in debelo podčrtal: »da je (SLS) množico slovenskega ljudstva politično izobrazilo in usposobila za narodno politično življenje...«

Mi se o klerikalni politični izobrazbi slovenskega ljudstva s »Slovencem« ne bomo prepirali, toda eno ostane gotovo: da se dá ljudstvo vzgojiti k politični zavesti samo potom politične stranke. Vsaka stranka je koncentrirani gospodarski interes skupine ljudi, ki so v njej ali vsaj: ki jo imajo v svojih rokah. Samo potem manifestacij strank množice spoznavajo, kdo zastopa njihove gospodarske in socialne interese. Vse stranke so zgrajene na teh interesih socialnih razredov in skupin.

Kdor hoče torej izločiti stranke iz družabnega življenja, hoče predvsem izločiti ljudsko maso iz političnega, t. j. gospodarskega in kulturnega udeleževanja.

To pa je seveda iluzija, ker hoteti odpraviti politične stranke iz socialnega življenja, se pravi hoteti odpraviti iz družbe razrede in skupine enakih gospodarskih in kulturnih interesov.

D. G.

Sodrug! Širite in podpirajte »Enotnost«. V teh težkih časih ji je vaša energična podpora bolj potrebna, kakor kdaj prej!

Internacionalni politični pregled.

Amerikansko »Društvo narodov«.

Ze več tednov zboruje v Vašingtonu konferenca Panamerikanske (vseamerikanske) zveze, ki se »trudi« izdelati splošno pogodbo za razsodiščno postopanje in za »odpravo vojne« med ameriškimi državami. Sklicanje te konference je bilo sklenjeno začetkom lanskega leta na zasedanju Panamerikanske zveze v Havani.

Panamerikansko zvezo je ustvaril imperializem dolarja (Severne Amerike). Z njo si hoče zagotoviti monopol na izkoriščanje južnoamerikanskih držav. Znano je da si v teh državah hudo konkurirata Amerika in Anglija, in med južnimi državami je močna opozicija, ki stoji pod vplivom Anglije. Ta konferenca pa je nedvoumna demonstracija zmage dolarja nad opozicijo in torej nad angleških vplivom.

Kot instrument propagande in moči je Panamerikanska zveza brezdvomno naperjena proti svojemu največjemu konkurentu — Angliji. Potem pa predstavlja Panamerikanska Unija tudi bojno organizacijo imperializma proti južnoamerikanskemu revolucionarnemu gibanju. V kolikor pa izkoriščajo Zedinjene države Panamerikansko zvezo proti Britaniji, je ta Unija drugo, ameriškansko »Društvo narodov«, ki je ravno tako imperialistični instrument v rokah Zedinjenih držav, kakor evropsko »Društvo narodov« v rokah Anglije in Francije. Amerikanska Unija je torej direktni imperialistični nasprotnik »Društva narodov«. V »Društvu narodov« so sicer včlanjene tudi skoro vse države latinske Amerike. Njihov vstop se je izvršil deloma pod vplivom Anglije, deloma pa iz opozicije proti Zedinjenim državam. — Toda kljub temu ostane »Društvo narodov« izrazita evropska organizacija. Do danes je večina južnoamerikanskih držav že prijavila svoj izstop iz »Društva narodov«, ali pa so le njegove pasivne članice, v kolikor ne nastopajo v njem že kot odkriti agenti Zedinjenih držav.

Z naraščanjem boja za moč med Anglijo in Zedinjenimi državami narašča tudi pomen Panamerike za Zedinjene države. Od časa havanske konference začetkom lanskega leta pa je brezdvomno nastopila velika poostritev tega boja. Dovoljno boji, da pokažemo kot znak te poostritve na sledeče stvari:

Kellogov pakt je naperjen direktno proti »Društvu narodov«. S Kelloggovim paktom so zadale Zedinjene države občeun udarec »Društvu narodov«, ker doseči tak sporazum med državami je bila pravzaprav njegova naloga. Zedinjene države so ga prehiteli in poskušajo postaviti na njegovo mesto drugo organizacijo. Dalje: Zedinjene države so s priznanjem Kitajske prisilile Anglijo, da je morala tudi ona pustiti od svojih predprav. V Nemčiji in v Egiptu nastopajo in intrigirajo Zedinjene države proti angleškim interesom.

Če pogledamo vse to, nam ni težko uvideti, da bosta Društvo narodov pod vodstvom Anglije in Francije in Panameriška Unija pod vodstvom Zedinjenih držav planili nekega lepega dne druga na drugo.

Važni in značilni dogodki v Mandžuriji.

Kakor znano je vladal v Mandžuriji dolga leta general Čang-Co-Lin. Vladal je s podporo in denarjem Japoncev. Po zavzetju Pekinga pa je bil izvršen na Čang-Co-Lina atentat, kateremu je podlegel. Na njegov prestol je postavil japonski imperializem njegovega sina. Toda mladina je mladina. Čang-Co-Linov sin je začutil v sebi kitajskega nacionalista in pričel pogajanja z nankin-

ško vlado. Pogajanja so uspela; to pa ni bilo prav njegovim starim generalom, ki so dobro živeli od japonskih podkupnin. Dva generalska ministra mladega Čanga sta pripravljala zaroto proti mlademu nacionalistu, mladi njun gospodar pa je na predvečer atentata zaroto odkril in prikrajšal častitljivi dolžini teles svojih generalov za eno glavo. To je vzbudilo na Japonskem veliko razburjenje in ne ve se, kaj bo Japonska na to ukrenila, zakaj tu je zadeta pač v živo meso svojega imperializma. S tem bi bilo dovršeno japonsko nacionalno zedinjenje in Japonska bi bila prisiljena umakniti svoje čete iz province Santung. Če bo napovedala Kitajski vojno, bo imela vsekakor opraviti tudi z Zedinjenimi državami. Tako se pripravlja mir po vsem svetu!

Tudi na Angleškem mislijo na odpravo ustave in parlamenta.

»Slovenec« posebni dopisnik poroča iz Londona v članku pod naslovom: »Anglija zaupa v Jugoslavijo«, da mu je izjavila merodajna angleška oseba sledeče: »Ni izključeno, da tu kaj pride nekega lepega dne do neke vrste diktature, ker se je tudi pri nas parlamentarizem zelo pokvaril. Samo prikladno osebo bo težko najti.« Angleži so torej sami že v skrbeh za prikladno osebo. No, taka prikladna oseba se bo na Angleškem lahko našla, kakor v vsaki drugi državi — ali pa še lažje! Zanimivo pa je, da prihaja taka vest ravno iz Anglije. To se pač pravi, da se dela na odpravo ustavne oblike t. j. parlamentarne demokracije v svetovnem merilu.

Italijansko-turška-grška zvezna pogodba.

Fašizem je v Evropi osamljen, zato si išče prijateljev, kjer more. Že mesece se pogaja s Turčijo za »razsodiščno« pogodbo, toda pogajanja se ne premaknejo z mesta. Tudi z Grško se pogaja in nastati bi morala nekaka turško-grško-italijanska zveza, ki bi bila naperjena seveda proti Balkanu. Zahteve italijanskega fašizma pa so tako velike, da delegatje ne morejo priti do nobene sklepa. Italija je v zadnjem času odposlala v Angoro podtajnika zunanjega ministrstva Grandija, toda tudi ta ne more premakniti pogajani z mrtve točke.

Revolucija v Afganistanu.

Ker se je bil kralj Amanullah odvedal prestolu, da pomiri ustaše, je bil zasedel afganistanski prestol njegov brat Inajatullah. Toda to za Anglijo še ni bila dovoljna garancija, da bo lahko širila svoj vpliv v Afganistanu in rovarila proti Sovjetski Rusiji, zato je gnala upornike v nadaljne boje. Inajatullah je bil, če smemo verjeti poročilom, samo tri dni kralj. Uporniki so zavzeli Kabul in afganistanski prestol je zasedel njihov vodja Bača-i-Sakva, ki si je nadel kraljevsko ime Habilullah-gazi (gazi pomeni sveti). Z njim je prišla na površje zopet reakcionarna mosleminska verska reakcija. Zanimivo je, da so indijski mohamedanci sklicali ob tej priliki neštete shode, na katerih so nastopali odločno proti Habilullahu in za sporazum in prijateljstvo z Amanullahom in Sovjeti.

Fašizem se je sporazumil z Vatikanom.

Od leta 1870. dalje, odkar je bila mlada Italija vzela papežu ostanke njegove države in političnega vpliva v Italiji, je bil med papežem in italijansko vlado spor. Papež ni imel več dostopa do morja in ker ni hotel stopiti na itali-

jansko zemljo, se je smatral za »političnega jetnika« in ni več zapustil Vatikana. Nobena prejšnja vlada ni hotela nič slišati o kaki vrnitvi države in svetne oblasti papežu. Temu se je dolgo upiral tudi fašizem, toda Mussolini, ali bolje njegov fašizem postaja slab na pljučih in rabi blagoslov božji ter podporo sv. cerkve. Zato so se vršila nekoliko let tajna pogajanja med Mussolinijem in papežem, ki so končno privedla do »srečnega« konca. Papež dobi tudi politično oblast nad Vatikanom, bo zopet imel svojo državo in ne bo več ujetnik Mussolinija. Kakšni občutki obhajajo pri teh novicah italijanski proletariat, si lahko mislimo! Vsekakor pa pomeni ta korak, da izgublja fašizem tla pod nogami.

Sprememba poljske ustave.

Pilsudski spreminja poljsko ustavo. Res ne vemo zakaj, ker poljska ustava je bil dosedaj g. general Pilsudski in ostane tudi še naprej! Proti spremembi nastopa samo kmečka stranka. Tudi socialisti os za spremembo, ki bo gotovo še mnogo bolj pilsudska, kakor je bila dosedanja.

Novi pretendent na ruski prestol.

Ruski emigranti so razglasili po smrti Nikolaja Nikolajeviča za prestolonaslednika v Rusiji kneza Nikito, sina velikega kneza Aleksandra. Pravijo pa, da bo za sedaj ostal še na svojem mestu kot majhen uradnik v Parizu.

Kako je v Argentini?

Pred štirinajstimi dnevi je prispel semkaj italijanski parnik »Duilio« last paroplovne družbe N. G. I. Gotovo so naši čitatelji videli in čitali, kakšno veliko pripravljane so propagirali tukajšnji buržuazni časopisi za prihod tega parnika.

Izgledalo bi, kakor da je ta ladja prinesla in pripeljala vse najboljše iz Evrope, seveda je ta parnik eden najmodernejših in zato menda kot nalašč pripravljen gotove spletke, ki so se na njem izvršile na škodo naših priseljencev.

S tem parnikom je prišlo semkaj nad štirideset naših rojakov, kateri so prišli semkaj kakor mi vsi z namenom, da olajšajo življenje svojcev, ki preživljajo življenje sužnjev, če ravno na svojem. Dobro vemo, kako je našim emigrantom težko spraviti svoto denarja, ki je neobhodno potrebna za potovanje tokraj morja, večkrat se zgodi, da se doma vse zadolži, da se da potrebno odpotujočemu v upanju, da v kratkih mesecih opomore ostalim.

S kakšnim veseljem se bodo sprejela prva poročila, ki jih pošljejo »Amerikanci« svojcem v domovino? Ta poročila bodo lažnjiva, ker mož čeravno prodan suženj, tam neke pod Ekvatorjem, v neznosnih razmerah, bode pisal svoji ženi in otrokom najlepše pisemce čeravno bode ležal, kakor se to godi navadno vsem novodošlim »Amerikancem«, na trdih tleh in to še tam, kjer ni niti toliko dobrega, da bi se vsaj po človeško preskrbel s stanovanjem, seveda takrat, ko mu bodo razmere dovolile.

Torej to lepo število naših domačinov je bilo prisiljeno, da se takoj drugi dan po izkrcanju ukrca zopet na vlak in pod nekakim kontrolnim »pokroviteljstvom« odpelje v Čako. Mi žal dobro vemo kakšne razmere so tamkaj, ker smo to poskusili sami. Ko pomislimo na razmerje, ki vlada med tamkajšnjimi delodajalci in delavci, se nam skoro ne zdi verjetno. Z eno besedo povedano, tamkajšnji delavec se nahaja v hujšem položaju kot si ga more kdo misliti. Po trudapolnem delu, ki se vrši po potrebi od 5 zjutraj in tja do 8 zvečer, so tamkajšnji prisiljeni, da se vlačijo po kakšnih javnih kuhinjah, ki so seveda last delodajalcev. Ker te, čerav-

no nesnažne so vedno prijetnejše, nego stanovanja teh nesrečnežev. Ker delodajalcem je mnogo na tem, da delavec po končanem delu gre raje v kako prodajalnicu vsakovrstnih alkoholov, ki niso nič drugega kakor drago prodajani opiji, kakor, da bi ti delavci imeli svoja udobna stanovanja, kjer bi se, čeravno po skromnih močeh skupno pogovarjali in skupno izobraževali.

Tako se godi večkrat, da najbolji možje, vzorni družinski očetje zabredejo v pijančevanje, ne videvši nikakega izhoda iz neznošnega položaja. Tamkajšnji plačilni dnevi so navadno čez par mesecev in v več slučajih, ko delodajalci plačujejo svoje delavce-sužnje se zgodi po navadi, da je delavec še dolžan gospodarju. Ne naštevamo vseh drugih šikan in nezdod, ki križajo tamnošnje delavstvo; slabo podnebje, raznovrstno mrčesje itd., ki se vse grmadi na te trpine.

Imamo par slučajev, da so naši ljudje, kateri so se brigali za vsaj malo izboljšanje položaja, to je, vsaj do človeških razmer, da so te tamkajšnji gospodarji odposlali v še neznošnejše kraje da so se mogli, več njih, rešiti

tamkajšnjih razmer, so se ti morali obrniti do svojih znančev, da so jim posodili denar za odpotovanje semkaj, ker oni, čeravno nahajajoči se tam 5 do 6 mesecev v nepretrganem delu, si niso mogli prihraniti niti beliča. Torej v take razmere je zopet nenasitni argentinski kapitalizem s pomočjo italijanskega fašizma pahnil lepo število naših delavcev.

Dolžnost naših čitateljev je, da obveste svoje-domačine ali prijatelje, da ne sklepajo ne doma in tudi ne na parnikih nikakih delovnih pogodb z različnimi agenti, ker ti niso nič drugega kakor brezvestni goljufi, ki izrabljajo neznošni položaj našega ljudstva.

Zahtevamo od vseh sijajnih paroplovnih družb »in potniških agencij, da če že izrgajo« krvavo zaslužen denar, naj vsaj teh ljudi direktno ne prodajajo! Ker menda ni daleč dan obračuna!

Opozorjamo vse naše priseljence, da ob tej priliki, ko se pripravljajo na odhod, naj bodo oprezni in naj ne nasedaajo na limanice goljufom-agentom!

Po »Delavskem listu«.

Socijalistična stranka v Sloveniji se izjavlja za sodelovanje s sedanjo vlado.

»Delavska Politika« je prinesla v svoji številki 5. članek pod zaglavjem: »Prekrat posebne vrste«. V tem članku ugotavlja, da se prevrat v Jugoslaviji ne da primerjati ne s prevratom v Italiji, ne v Španiji, ne v Litvi, ne na Poljskem. Po njenih izjavah mu je še najbolj podoben prevrat v Španiji, kjer so se prepirale politične stranke med seboj in kjer je general Primo de Rivera uvedel diktaturo. Po teh izjavah prihaja »Del. Politika« do sklepa, da je prevrat v Jugoslaviji »posebne vrste«, da so ga zakrivila meščanske stranke in da je samo njihova dolžnost, da stvar zopet uredijo. »Delavska Politika« piše dobesedno:

Toda komaj je »Delavska Politika« izjavila, da ni njena dolžnost, da zapečnja »lajbič«, se je že vgriznila v jezik ter napisala sledeče:

»Ozdravljenje razmer zahtevajo vse buržoazne stranke kakor tudi mi (reci: SSJ!). Zaradi tega je v državi potrebno delovanje političnih strank in organizacij katerekoli vrste pri odpravljanju nezdravih razmer. Zdrave razmere se morajo ustvarjati le s sodelovanjem naroda, ki mora čutiti s tem, kaj se ustvari in spoštovati sadove svojega dela, tembolj, ker je zahteva po konsolidaciji vseh buržoaznih strank.«

Potrebno je torej sodelovanje političnih strank in organizacij katerekoli vrste, torej tudi SSJ in socialističnih strokovnih organizacij, pri odpravljanju nezdravih razmer po sedanji vladi in to »tembolj, ker je zahteva po konsolidaciji vseh buržoaznih strank«.

Pika.

Pa napišimo še nekaj drugega!

Hainfeld.

Letos ob Novem letu je minilo štirideset let od znane in tolikokrat imenovane konference v Hainfeldu na Nižjem Avstrijskem, kjer sta se »zedinili« desno in levo krilo avstrijske socialne demokracije. Avstrijska socialdemokratska stranka je slavila to zedinjenje z velikimi pripravami na Dunaju in Hainfeldu. Na dotični konferenci zedinjenja na Silvestrov dan in Novo leto 1888/89. so bili zastopani tudi socialni demokratje iz Slovenije, ali bolje rečeno iz kranjske dežele, če prav so bili tedaj še kaj redko posejani. Ker je ta konferenca odločila usodo avstrijskega proletariata — in v mnogem tudi slovenskega — vsaj za pol stoletja, je vredno, da se spominjamo tega jubileja tudi mi.

Če hočemo razumeti pomen Hainfelda, moramo poseči vsaj za dve desetletji nazaj v zgodovino avstrijskega in nemškega proletariata. Prestaviti se

moramo poleg tega v tedanje politične in gospodarske razmere, ker samo v zrcalu tedanje dobe je mogoče hainfeldsko konferenco pravilno razumeti.

Francosko-nemška vojna je bila gospodarske in politične razmere v Nemčiji in v Avstriji temeljito izpremenila. Med Nemčijo in Avstrijo je francosko-nemška vojna dokončala ločitveni proces. Bismark je s trdo pestjo dovršil narodno zedinjenje Nemcev in definitivno sunil Avstrijo proč od Nemčije. Težke milijarde, ki jih je dobil kot vojno odškodnino od Francije je porabil za različne investicije in v Nemčiji so se razvile v prvih letih po vojni divje špekulacije. Različne akcijske družbe so rasle kakor gobe po dežju in kapitalistična produkcija je rasla z dotadaj nezasišano brzino. Temu pa je seveda moral nujno slediti, kakor vedno, gospodarski krah. Leta 1875. je izbruhnila v Nemčiji ogromna gospodarska kriza. Tik pred to krizo pa so se bile združile nemške socialnodemokratske

Makuc:

Seja Upravnega odbora DZ dne 16. januarja ali skrb za proletariat.

Predsednik Čobal »odključuje« sejo ter imenuje overovateljem zapisnika Makuca in Juvana.

G. Marinkšek prečita sklepe zadnje seje predsedstva in sicer: 300.000 Din se dovoli za slovesno otvoritev nove palače, otvoritev se vrši 16. in 17. februarja. Strokovne organizacije dobijo od tega 30.000 Din, da povabijo svoje zaupnike na ta dan v Ljubljano. K slovesnosti so povabili vse bivše ministre, ki so sodelovali na socialno-političnem polju; povabili pa so tudi druge odlične in zaslužne možje. Delavskih zaupnikov so pozvali 500, ki pa ne bodo dobili dnevnice, pač pa hrano v delavski kuhinji. Tajniku kulturno prosvetnega odseka g. Štuklju se dovoli predum v znesku Din 5000 (5000 dinarjev je že dobil decembra meseca), skupaj 10.000 Din. Za ljudsko štetje pod okriljem oblastnega odbora se da znesek 50.000 Din. Za opravo odra v novi palači se dovoli 120.000 Din. V odboru za delavsko kuhinjo so sledeči gospodje: predsednik dr. Popovič, okrajni glavar; namestnik Jarc, profesor v pokoju, Filip Uratnik, tajnik DZ, Ivan Tavčar, uradnik DZ. Za upravitelja pa je imenovan dr. Jeglič, državni pravdnik v pokoju.

Makuc: Gori navedeni sklepi so zelo težki in silno obremenjujejo proletariat. Po mojem mnenju bi se morali vsi slični sklepi sklepati ne na predsedstvenih sejah, marveč na sejah upravnega odbora. UO je tisti faktor, ki bode moral polagati račun pred javnostjo in oblastjo. Pravite, da more sklepe predsedstva itak upravni odbor odobriti ali odbiti, potem da so še-le pravomočni. To je navadno partizanstvo! Vsi taki sklepi se navadno že prej izvršijo, predno pridejo pred UO DZ. Povabili ste bivše ministre v Ljubljano. Vprašam vas, ali vam je znano, koliko stane en tak gost, ako se ga želi imeti na slavnosti? Delavcem pravite, da se jim ne bo dalo dnevnice, pač pa kosilo, povabilo se jih bo 500, da bodo zasedli dvorano in poslušali. Ako se jih že povabi, naj se jim da poštene dnevnice ter naj se gredo najesti, kamor sami hočejo. Zakaj bi se jim merilo želodce. Varčevati samo pri delavcih, ko pa si vi na drugi strani računate samo dnevnice po Din 250 (ko greste v Beograd), izgubo na zaslužku Din 100, in brzovlak II. razreda, čeprav se ne vozite v II. razredu. Za ljudsko štetje ste dovolili Din 50.000. Čemu ta znesek? Država sama je za štetje svojih ljudi pristojna in na tem največ interesirana in ona naj si plača svoje štetje. 300.000 Din za otvoritev palače? Ali ni to razmetavanje denarja krivično v času, ko delavci tavajo raztrgani in lačni, iščejo si dela, pa ga nikjer ne dobijo? Vse polno ljudi ste nastavili v kuhinji partizansko, brez vednosti Upravnega odbora DZ! Sklepaite, kar hočete, jaz ne soglašam in tudi ne prevzamem nobene odgovornosti za vaše delo!

Uratnik: V zapisniku stoji, da se je dovolilo 300.000 Din za otvoritev. To je pomota. Strinja se z Makucem, da se dajo delavcem mesto hrane dnevnice na dan otvoritve. Pri ljudskem štetju bo zbornica sodelovala samo pri statistiki in je ta reč po njegovem mnenju potrebna. Delavska kuhinja in nastavitve osebja, tega pa Makuc ne razume, vse to ne spada k DZ. (Kam pa, g. Uratnik? Op. ur.)

Dr. Bohinc: Povabi naj se zaupnike samo iz večjih delavskih okrajev. (Zelo lju-

bezniv ta dr. Bohinc! Ur.) Končno se sklene, da napravijo klubovi načelniki in predsedstvo načrt za slovesno otvoritev.

Svetek: Zaupniki, ki bodo prišli v Ljubljano, bodo kvečjemu nas poslušali, kaj važnega itak nimamo povedati. (To je pa Svetek zadel! Ur.) Naše strokovne organizacije bi gotovo ne povabile ministrov, zbornica je pač zbornica in se mora ta formalni akt izvršiti. Če pridejo je dobro, če pa ne pridejo je tudi prav. Zbornica je naš instrument, ki ga moramo varovati. (G. Svetek je zelo odkritosrčen in to je njegova dobra stran! Kaj bi Barnum brez Del. zbornice?! Op. ur.)

Leskovšek se pritožuje, češ: krivičen ključ, ker pri zadnji delitvi denarja ni njegova organizacija menda nič dobila. Socialnodemokratska stranka vrši tudi kulturno delo. Pravite, da mi nimamo nobene kulturne organizacije? Če bi nam bilo samo za firmo, bi lahko tudi mi kje našli kak naslov. (O, le jadno naprej, g. Leskovšek! Ur.)

Žužek: »Krekova mladina«, »Svoboda« in »Bratstvo« bodo imele na predvečer otvoritve DZ svoje prireditve; igrale bodo tudi Cankarjevo dramo »Hlapci« (Zelo primerno! Ur.) Leskovšek pa nima nobene kulturne organizacije, zato pri razdelitvi podpor ne pride v poštev.

Uratnik: Delegata Petejan in Gostinčar sta prišla iz Beograda, kamor jih je poslala DZ z nalogo, da poizvesta, kaj bode s strokovnimi organizacijami v bodoče. Informirala sta se in izvedela, da zaenkrat še ni nobene nevarnosti za kak razpust. Na Jesenicah se kovinarji pripravljajo na mezno gibanje. Gre za spremembo akordnega sistema. V Mariboru se bo zidala palača DZ, v zgradbi bodo imele prostore tudi strokovne organizacije.

Čelešnik: Proračun mora biti sprejet do konca februarja, vsota 2 milijona se ne sme prekoračiti. Proračun naj se razmnoži ter pošlje vsem skupščinarjem na vpogled, eventualne spremembe proračuna naj se stavijo na prihodnji seji v pretres.

Leskovšek: Ekspoziture DZ naj se tudi v drugih delavskih centrih otvorijo, ne samo v Mariboru! (Tako pride mogoče tudi Leskovšek do svojega stolička, kaj? Ur.) Čelešnik: Novo predelana palača DZ v Celju stane nad 700.000 Din. Celjani jo ne bodo s svojimi prispevki niti v 10 letih plačali.

Svetek: Ekspoziture DZ po revirjih in drugod bi bile nevarne konkurentinje strokovnim organizacijam. Delavci bi rekli, kaj pa rabimo še strokovne tajnike, če jih imamo plačane pri DZ? (Toda Barnum bi se razširil! Medklic uredniškega škrate.)

Juvan: Privatni nameščenci so važen faktor za DZ. Imajo veliko knjižnico. Za to sem že lansko leto stavil predlog, naj se da v proračun znesek Din 4000 za to knjižnico ako se ni zgodilo to lani, naj se vsaj letos! (Juvanu manjka olja! Medklic uredniškega škrate.)

Čobal: Ako bode vsak prihajal s takimi zahtevami, tedaj se bodo kmalu oglasile čitalnice v Zagorju, Trbovljah in drugod, ter bodo hotele imeti podporo. (Zakaj pa ne, g. Čobal? Vpr. ur.)

Čelešnik predlaga najemnino v novi zgradbi DZ v Ljubljani za strokovne in druge samoupravne organe. Pogodba naj velja za 15 let. Določi se:

frakcije v Socialistično delavsko stranko.

Z razvojem kapitalizma je bil v Nemčiji seveda narasel in se razvil tudi proletariat. Nemški proletariat je bil pri tem prvem potresu nemškega kapitala že resna družabna sila in Bismarku je bilo jasno, da se da vsled neverjetnih špekulacij in sleparij razrešeno nemško gospodarstvo spraviti zopet v prejšnji red samo na ta način, da razvijajoči se delavski razred z brutalno silo potlači ter ga napravi za ponižno orodje nemškega kapitala. Tako je nemški parlament, v katerem so odločevali pruski veleposestniki in mladi nemški kapital, leta 1878. sprejel znani »proti-socialistični zakon«, s katerim so bile uničene vse delavske politične in strokovne organizacije in vsi listi. Nešteti sodrugi so romali v zapore in neštete njihove družine so bile uničene. Fevdalno veleposestvo in mladi, profita lačni kapital, ki je preživljal tedaj svojo prvo krizo, sta nemškemu

proletariatu prvič pokazala, koliko so vredne vse njune lepo doneče fraze o krščanski ljubezni človekoljublju, ljubezni do delavstva itd., ko gre za profit in zemljiško rento. Zlasti zemljiška renta je namreč tedaj katastrofalno padala.

Posledice slavnega leta 1878. so se v Avstriji pokazale v neki posebni smeri. V Nemčiji je prineslo l. 1878. v proletarske vrste precejšnje zmede. Te vrste so vodili povečini izraziti oportunisti. Marxova in Engelsova dela so bila v Nemčiji, med proletariatom in voditelji, še slabo poznana. Še slabše pa v Avstriji in avstrijsko delavsko gibanje je stalo popolnoma pod vplivom nemških oportunističnih voditeljev. Z letom 1878. pa je vpliv nemške socialne demokracije na avstrijo nekoliko ponehal in delavstvo je prišlo pod vpliv Londona. V Londonu se je bil namreč preselil kot begunec iz Nemčije znani radikalni socialist Johan Most, ki je prej delal več let med avstrijskim proletari-

»Strokovni komisiji in socialistom«, ki imajo 9 sob, letna najemina: 23.000 Din, »Jugoslovanski strokovni zvezi« (klerikalci) 5 sob, najemina 14.400 Din. »Narodna strokovna zveza« (demokrati) 3 sobe, najemina 8.400 Din. Izseljeniški komisariat: 6.600 Din, Inšpekcija dela: 9.600 Din, Grafični delavci 8.400 Din, kuhinja: 13.600 Din, Borza dela: 21.000 Din, azil 12.800 Din, Zbornica: 28.000 Din. Pri teh najemninah ni šteta snaga, vodarina, državni in samoupravni davki. Najemina za celjsko DZ se določi pozneje. Gospoda Leskovška se določi za upravitelja DZ v Celju. (Torej, smo že tam!) Mož napreduje. Op ured.)

Prošnje: Makuc predlaga, naj se da od-

boru za primorske preganjane delavce večji znesek v proračun. Revščina teh revčev je nepopisna in pomoč nujno potrebna. Žužek (klerikalec in uradnik Borze dela) je proti predlogu, pravi, da bi se 'ahko zlorabile podpore. Priporoča, da naj se zglasijo na Borzi dela, kjer bode dobil vsak Din 150.

Opomba: Tudi če bi kdo od delavcev zlorabil te takozvane podpore, kaj bi bilo? Ako dobi na pr. pri mestni občini Din 100, pri Borzi dela Din 150, pri DZ Din 200 itd. Ali veste, koliko je to? Reci in piši štiri-isto in petdeset dinarjev! Ali veste, kaj se za ta denar kupi? Lepe so te delavske institucije in še lepši taki delavski zastopniki!

Odprto pismo ing. Marka Kranjca ali tragični konec slovenskega iredentističnega gibanja.

Po posrečenem Mussolinijevem pohodu na Rim smo imeli tudi v Jugoslaviji ljudi, ki so prav pristržno gojili enake namene. To je bil g. Pribičević s svojo demokratsko stranko in ker je imel tokrat že močno zaslombo v silah, ki so se borile proti staremu Pašiću, je šel tudi pri nas fašizem nekaj časa v klasje. Kakor Mussolini, je skušal tudi Pribičević organizirati malo meščanstvo pod geslom velike, močne in enotne nacionalne države in nacije. Jugoslovenska »nacija« je postal bojni klic malomeščanske nacionalistične mladine, ki je v prvih letih zinede po Obznanji potegnili za seboj tudi marsikaterega delavca.

Toda Jugoslovenska ravno ni Italija in zato se fašizem pri nas ni mogel razviti po tisti poti kakor v Italiji. Italija je velika država, z močno malomeščansko plastjo, z mnogimi velikimi mesti, obilnim mestnim malomeščanstvom in nacionalno skoro enotna. Plast malomeščanstva, zlasti stanujočega v velikih mestih je v Jugoslaviji šibka, poleg tega pa to malomeščanstvo ni bilo enotno. Jugoslavija je stopala tedaj ravno v največje nacionalne boje in na teh nacionalnih bojih se je »fašistična« ideja, ki je imperia-listična ideja, tudi ubila. Namesto enotne »Orjune«, ki je slonela na primorskih in dalmatinskih iredentistih, smo kmalu dobili še »Srnao« in »Hanao«, t. j. srbske in hrvatske nacionalistične organizacije.

Poleg tega ne smemo pozabiti, da je fašizem politična metoda kapitala za izvedbo konsolidacije kapitalističnega gospodarstva. Zato je italijanski fašizem ob svojem nastopu takoj padel po delavcih in kmetih. To se je zgodilo tudi pri nas in to ravno je moralo takoj ubiti fašistično idejo v našem delavstvu — pa tudi v neštetihih malih meščanih. Redukcije uradnikov in boljše situiranih delavcev, znižanje plač in stopnjevano znižanje različnih pridobitev v prvih povojnih letih niso mogle vzdržati težko preizkušene nacionalnega navdušenja. Kmalu se je začelo marsikomu svitati v glavi, da ne gre izvršiti konsolidacije gospodarstva samo na račun delovnega ljudstva.

Junak Pribičević torej ni imel mase, ki bi mu bila dala trdno podlago za njegovo fašistično politiko. Politično je bil kmalu potisnjen na stran in po Pašićevi smrti je postal nepotreben tudi onim, ki so ga prej nameravali — ali želeli izkoristiti proti Pašiću. Namesto fašizma smo dobili nacionalistična gi-

banja in pri nas v Sloveniji izrazito iredentistično gibanje.

Na takem gibanju pa ni imela nobena odločilna politična sila v Jugoslaviji več interesa. Narobe: tako gibanje je bilo vsaki vladi, zaradi razmerja nasproti Italije, celo zelo neprijetno in ga je začela preganjati. Da je bilo tako gibanje, ki ni slonelo na nobeni dovoljno jakí socialni plasti, ki je bilo brez lastne ideologije, takoj obsojeno na razpadanje in smrt, kakor hitro ga je začela vlada preganjati, je jasno ko beli dan. Tako se je razsula »Orjuna« ob prvem resnejšem sunku in pismo ing. Marka Kranjca, v »Jutru« z dne 22. t. m. je njen tragičen in ob enem zelo značilen epilog.

»Strt duševno in telesno stopam zopet na svobodo in izgubljeno je moje zaupanje v slovensko javno mnenje tu in onstran meje — pravi Kranjc v svojem pismu, s katerim se posilavlja od javnega dela.

Inženjer Kranjc in njegovi zvesti niso gotovo nikoli še v življenju pomislili, kaj je to »javno mnenje«, sicer bi gotovo ne bili razočarani nad njim. To »naše javno mnenje« tu in onstran meje ni nič drugega, in ni bilo nikoli nič drugega, kakor mnenje peščice ljudi. To ni mnenje mase!

Kranjc toži, da je delal petindvajset let idealno in požrtvovalno za »nacijo«, a da je ostal nerazumljen.

Gotovo je resnica, da je Marko Kranjc osebnost pošten in idealen čovek. Mi ga poznamo dolga leta, z mladih nog, s šolskih klopi. Kot političnemu nasprotniku mu imamo očitati mnogo mnogo: površnost v razumevanju političnih in nacionalnih vprašanj v prvi vrsti! Toda osebnega poštenja in velike požrtvovalnosti mu ne moremo odrehati. Zelo verjetno, da so taki tudi tisti, ki ga spremljajo v teh tragičnih časih — in krivico bi mu delali, če bi ga ne razlikovali od vsega tistega, kar je spremljalo »Orjuno« v njenih srečnih časih in kar jo je takoj razpustilo, čim je zapihal prvi neugodni veter. Neopravičeno je, imenovati vso to iredentno »kalabrežo« in »razbojniko«. Toda: kdo naj bi bil razumel Kranjca na tej poti? Mar slovenski delavci ali slovenski kmetje ali slovenski uradniki?

Kranjc ni opravičen do rekriminacij — po naši sodbi. Na tiste, do katerih se je on obračal in za katere je on delal, ga seveda niso mogli razumeti!

Še manj pa se nam zdi lepo, če Kranjc vrže puško v koruzo in pljune na vprašanje svojega, naroda! Tako ne

delajo nacionalni junaki! Koliko proletarcev izgubi vero v svoje ideale, to mu radi verujemo, ker vere v take ideale ni bilo težko izgubiti pri nas.

Mi pa ne bomo vrgli puške v koruzo za rešitev našega nacionalnega vprašanja. Mi proletarci, vemo, da je nacionalno vprašanje del socialnega vrašanja in da ga je mogoče rešiti sa-

mo obenem s poslednjim in zato se bomo borili zanj tudi ko se bo vse odreklo tega boja. Nobena sila ne more streti te naše volje in če stre nas posameznike: ne bomo tožili javnega mneja in ne bomo pisali odprtih pism slovenskemu »javnemu mnenju«.

D. G.

Odmevi korupcijske afere pri tramvaju.

Dne 22. t. m. se je vršila pred senatom deželnega sodišča tiskovna razprava proti tajniku Jugoslovanske železničarske zveze, Severju, ki je lansko leto razkrinkaval manipulacije ing. Tekavčiča in njegovih pomagačev. Sever je namreč stavil v »Jugoslovansk. Železničarju« javno vprašanje, če bi vedela pojasniti ing. Tekavčič in obratovodja Bitenc, kje je denar privatnih strank, ki je bil kasiran na račun Cestne železnice. Dasi je ta stvar pri cestni železnici zelo smrdela, ni v začetku hotel nikdo odgovoriti na to vprašanje, niti tožiti, niti je hotel upravni odbor uvesti preiskavo proti obdolžencem. Namesto tožbe, se je hotel obratovodja ing. Tekavčič oprostiti s tem, da je suspendiral iz službe 4 tramvajske uslužbenke, češ, da so ga javno obrekovali in stvar bi bila najbrže zaspala, da je ni prijel v roke naš občinski svetnik, sodr. Gustinčič, ki je jasno dokazal, da so knjige Maloželezniške družbe ponarejene. Občinska svetnika ss. Gustinčič in Lemež sta potem zahtevala pismeno od župana, dr. Puca, da povzroči preiskavo pri cestni železnici, ker da bosta sicer prijavila vso zadevo državnemu pravniku. Tu ni gospodi nič več pomagalo in da rešijo, kar se še rešiti da, so tako namignili ing. Tekavčiču, da mora prositi za odpust iz službe, knjigovodja Elsnerja so »reducirali«, delovodjo Bitenca pa so premestili iz remize na progo ter mu reducirali plačo za 1000.— Din. Poleg tega mu je upravni odbor naložil, da mora tožiti Severja.

Ta tožba se je vršila 22. t. m. Kakor je bilo pričakovati, je Bitenc zvalil vso krivdo na Tekavčiča, češ, da je on res delal za privatne stroške in vporabljal družbin material ter pozneje tudi iskal

pri strankah »duplikate« računov, toda vse le po vednosti in naročilu Tekavčiča. On da ni vedel, da spravlja Tekavčič ta denar zase, odnosno, da ga ne oddaja v blagajno družbe.

Mnoge priče pa dokazujejo, da je Bitenc moral vedeti za vse manipulacije Tekavčiča in pri njih tudi sodelovati. Tudi okolnost, da je bil v svoji službi discipliniran, govori proti Bitencu. V koliko pa se bo ta dokaz resnice posrečil, je še veliko vprašanje, ker toženeč nima v rokah aktov uradne preiskave proti Bitencu. Razprava je bila namreč odgodena, da se zasljišijo še druge priče, ki naj bi ovrgle predvsem verodostojnost Tekavčičevih izpovedb proti Bitencu.

Toda kakorkoli izpade ta tožba, se ne bo smelo pozabiti, da je to pravzaprav politična tožba. Bitenc je bil moščanski podžupan in zanj se je v tej aferi eksponirala vsa SLS. Zadevo pri tramvaju bi bila morala preiskati Revizijska komisija občinskega sveta, ki je bila za take stvari izvoljena. V tej komisiji je bil tudi s. Gustinčič, ki je imel v družbi z Vargazonom vprašanja železnice preiskati. S. Gustinčič je bil že prišel s svojim delom v obratu cestne železnice, našla pa so se neka čudna tolmačenja kompetentne Revizijske komisije in s. Gustinčič je moral svoje delo ustaviti. Proti preiskavi Revizijske komisije je bila zlasti SLLS. Župan je na to odredil preiskavo ravnatelja mestnega knjigovodja, g. Volca. Župan in menda tudi še kdo drugi je moral imeti že svoje temeljne vzroke za tako postopanje. Zelo verjetno pa je, da bi bila ta tožba drugače potekla, če bi bil s. Gustinčič te zadeve preiskaval.

Bitenc je poznan kot zelo nestrpen človek, ki delavstvo pri tramvaju zelo šikanira in ga skoro vse tramvajsko uslužbenstvo skrajno sovraži.

Kaj zahteva gospod Bajloni, guverner Narodne banke in vodja jugoslovenske industrije?

Reducirani bodo vsi socialni zakoni, ker so nastali leta 1922 pod pritiskom komunistov.

Po »Jutru« prinašamo:

Na sinočnji avdijski predstavniki gospodarskih zbornic, ki jih je vodil guverner Narodne banke Ignjat Bajloni, je bil kralju izročena memorandum, ki obsega glavne zahteve gospodarskih krogov naše države. V memorandumu se navaja, da so bile te zahteve formulirane že na kongresu gospodarskih zbornic v Beogradu. Kralj je izjavil, da bo posvetil tem težnjam svojo posebno pozornost in da lahko gospodarski krogi računajo pri vsaki priliki na njegovo izdatno pomoč.

Uvodoma dokazuje memorandum, da je položaj našega gospodarstva v vsakem pogledu neugoden. Gospodarstvo se nahaja že več let v hudi krizi. Gospodarski krogi so izvedli že več anket, sestavljali številne resolucije, ki pa niso našle pri merodajnih krogih primer-

nega upoštevanja in odziva. Gospodarska politika nujno potrebuje točno izdelan gospodarski program, ki naj tvori podlago za njeno uspešno izvajanje.

Predvsem je v tem pogledu treba ustanoviti gospodarski svet. To vprašanje so doslej zadrževali razni politični oziri in vplivi, tako da ni prišlo z mrtve točke.

Previsoka obrestna mera in pomanjkanje dolgoročnih kreditov sta dva nadaljnja, sila neugodna pojava. Obrestna mera je visoka zaradi tega, ker pri manjkaje v naši državi kapitalov in ker takih kapitalov naše gospodarstvo samo ne more zbrati.

Nadaljnji činitelj, ki ovira gospodarski razvoj, so previsoka fiskalna bremena, ki so pretirana. V naši državi znaša obremenitev na vsako glavo 621 dinarjev.

atom ter začel tam izdajati list »Freiheit«. Most ni bil sicer nikaka »marksistična« veličina, bil pa je vsekakor bistra glava in ko delavcu je šlo res za delavsko stvar in ne za kake poslaniške, parlamentarne časti kakor Bebelu in njegovim bratcem v Nemčiji. Most je imel že v Nemčiji hude boje z oportunisti, leto 1878. pa je moralo naravnost potrditi opravičenost njegovega boja proti oportunističnemu vodstvu nemške socialne demokracije. »Freiheit« je bil dobro in živo urejen list in je imel zelo velik vpliv tudi med avstrijskim delavstvom.

Razume se samo po sebi, da Avstrija, ki se je gospodarsko mnogo počasnejše razvijala kakor Nemčija in kjer niso bile absolutistične in fevdalne tradicije nič manjše kakor v Nemčiji, ni v tistih letih manj kruto zatirala delavstva kakor Nemčija. Protisocialističnega zakona do leta 1885. sicer nismo še imeli, toda avstrijska policija ga tudi ni dosti potrebovala. Nič bolj na-

ravnega torej, da sta se v takih okolišnih stvorili od vsega začetka v delavskem gibanju dve struji. Prva, se je rekrutirala iz resničnega delavstva in ta je vzela socializem resno, ne kot frazo. Druga pa je prihajala iz intelektualističnih vrst in iz malega meščanstva in je kot taka gledala, čisto naravno, socializem s svojega stališča, t. j. kot reformatorja mladega, brezobzirnega, grabljivega kapitalizma. Delavstvo, ki je ogromno trpelo pod začetnim izkoriščevanjem, je bilo čisto naravno radikalno in zato se je imenovala ta struja »radikalna« ali »socialistična« v nasprotju z drugo strujo, strujo malomeščanskih reformatorjev, ki so se imenovali »zmerni« ali socialni demokratije. »Zmerna«, socialnodemokratična struja si je bila postavila za svoje načelo: »z izobrazbo k svobodi«; radikalna »socialistična« je v delavskem smislu obrnila to geslo narobe: s svobodo k izobrazbi. Socialni demokratije so se postavili na čisto zakonito pot in so

gledali, kot reformatorji, ves svoj uspeh v priboritvi parlamentarne pozornice. »Splošna in enaka volilna pravica« je bila njihova najvišja zahteva. »Socialisti« pa so zahtevali odpravo kapitalizma »z vsemi sredstvi«, toda kljub tolikim razlikam so bile v sedemdesetih letih vse organizacije skupne.

Leta 1879. je padla v Avstriji liberalno ministrstvo in vlado je sestavil grof Taaffe. Kot pravi fevdalec, a zvit politik, je rabil demokratično masko in napravil je načrt, da ubije z enim udarcem dve muhi. Na eni strani mu je bilo potrebno, da se pokaže pred širokimi masami bolj liberalnega kakor sami liberalci, na drugi pa je hotel pridobiti zase »zmerno« delavsko strujo ter zabiti med njo in »radikale« dobro zagozdo. To se mu je posrečilo. Po svojih agentih si je pridobil zase »zmernega« socialnega demokrata. Andreja Grosseja in ga nagovorila, da skliče v dunajski dvorani Sophiensalle, v III. okraju, velik ljudski shod. Za ta shod

je Taaffe kupil socialne demokrate s tem, da jim je dovolil govoriti na shodu proti liberalcem kar jim je bilo drago, ter s tem, da je prevzel vse stroške za letake, agitacijo in prireditve. 500 goldinarjev je prejel Grosse naprej, ostanek pa mu je bil izplačan po izvršenem hlapčevskem delu. To in še cela vrsta podobnih izdajstev »zmernih« socialnih demokratov je končno privedlo do popolnega razkola med socialisti in socialnimi demokrati.

Po razkolu je bila situacija v rokah »radikalov«, zakaj socialni demokratije so se bili pred delavstvom razkrinkali kot pravi pravcati sluge režima. Leta 1881 so se združevali socialni demokratije samo v društvu »Wahrheit« (Resnica) in po razkolu so si bili ustanovili list z enakim imenom. »Radikali« pa so imeli »Zukunft«, kot centralno glasilo in na njihovo stran je bil prešel tudi »Volksfreund«, ki je pozneje izhajal v Brnu. Tudi v provinci so imeli več listov.

Na priložni, karje bilo harkam

V posebno neugodnem položaju se nahaja naša industrija. O umni carinski in tarifni politiki doslej ni bilo govora. Vse, kar se je od tem naslovom doseglo, so bile malenkostne ugodnosti pri železniških prevoznih tarifih, manjše carinske olajšave in nezadostne neposredne subvencije in premije. Carinska zaščita, ki jo proži naša država industriji, ni zadostna. L. 1925. je znašala povprečna carinska zaščita 40 odst. v Španiji, 35 do 40 odst. v Zedinjenih državah, 25 do 30 odst. v Češki in Madžarski, 20 do 25 odst. v Jugoslaviji, Franciji, Italiji, Nemčiji in Kanadi, 15 do 20 odst. v Avstriji, Belgiji, Švedski, Indiji, izpod 10 odst. pa v Angliji in Holandiji.

Veliko škodo povzročajo naši industriji politika dumpinga, ki jo izvajajo razne sosedne industrijske države, ki prodajajo svoje industrijske izdelke na naših tržiščih pod mnogo nižjimi cenami, kakor v svojih državah. Naša vlada naj bi v tem pogledu postopala po vzgledu Češkoslovaške, ki izključuje od državnih dobav inozemsko industrijo.

V prometni in carinski politiki so potrebni naslednji ukrepi: Predvsem naj se izvrše gradnje novih železniških prog med sosednjimi oblastmi, da se na ta način te oblasti približajo in gospodarsko utrde. Nadalje so potrebne zveze z Jadranskim morjem.

Za železniške gradnje so potrebna zunanja posojila. Naša prometna politika naj se preuredi tako, da bo v najizdatnejši meri izkoristila naše jadranske luke. Carinska politika pa naj gre roko v roki z našo prometno in tarifno politiko.

V pogledu našega socijalnega zakonodavstva ugotavljajo gospodarski krogi, da so bili sedanji socijalno-zaščitni zakoni, kakor zakon o zavarovanju delavcev in zakon o zaščiti delavcev sprejeti l. 1922 pod neposrednim vplivom tedanjega komunističnega navala in da gredo ti zakoni v svojih socijalnopolitičnih osnovah celo preko načel in zahtev, ki jih postavljajo ženevske konvencije. Prispevki za socijalno zavarovanje, ki so naloženi pridobitnim, oziroma delodajalskim krogi, so mnogo previsoki. Gospodarski krogi zahtevajo zato, naj se predvsem znižajo prispevki delodajalcev za socijalno zavarovanje ter omilijo drakonske določbe zakona o zaščiti delavcev.

Drobne vesti.

Gozdne atere v Bosni.

Anketni odbor za raziskavanje kraježi v bosanskih gozdnih podjetjih na račun države je ugotovil v glavnem sledeče zlorabe, ki so izvršene v ministristvu za gozde in rude in v gozdarskem ravnateljstvu v Sarajevu: 1. Z izpremembo pogodb je bila povečana intenzivnost izsekavanja v državnih gozdovih do skrajne možnosti. 2. O priliki valorizacije so izvršeni velikanski odpisi, s katerimi je oškodovana država za več sto milijonov. 3. Izvršeni so veliki odpisi tvrdkam, s katerimi so bile sklenjene nove pogodbe. Na podlagi te preiskave so suspendirani: generalni ravnatelj Stamenković in 5 inšpektorjev. Glavni krivci pa bodo težko prejeli to pot svojo zaslužno kazen.

Velike redukcije uradništva.

Listi poročajo, da bo odpuščenih vseh uradnikov okrog 20.000. Po vseh ministristvih so že sestavljene komisije, ki izdelujejo liste reducirancev.

Gospodarska ofenziva proti delavstvu v Čehoslovaški.

Tudi Čehoslovaška je začela uničevati v prvih letih po vojni priborjene ugodnosti delavstva. Ministristvo za socialno skrbstvo pripravljajo zakon, s katerim bo popolnoma odpravljena stanovanjska zaščita. Še ta mesec bo sklicana anketa, s kateri bodo poklicani hišni posestniki. Vprašanje pa je, če bodo na to anketo povabljeni tudi stanovanjski najemniki. To vprašanje »krogi« slavnice koalicije še-le diskutirajo. Zakon mora biti že do konca januarja gotov, da bo stopil v februarju ali najkasneje v marcu že v veljavo. — Istočasno pripravljajo ministristvo nov zakon o obratnih svetih. S tem zakonom bodo obratni sveti oropani vseh dosedanjih pravic in postanejo samo še organi delodajalcev kakor pri nas obratni zaupniki. (Čehoslovaška menda ni več »agrarna dežela« in vendar postopa kapitalizem kakor v »agrarnih deželah«. Kapitalizem postopa z delavstvom vedno kakor mu delavstvo dovoljuje.) — Tretji težak

udarec bo doživelo čehoslovaško delavstvo z zakonom, ki bo razpustil dosedanje Bratovske skladnice. Bratovske skladnice so imele v primeri z drugim socialnim zavarovanjem v Čehoslovaški mnoge prednosti, zato je treba tudi te prednosti odpraviti. Tako rušenje stanovanjske zaščite in drugih delavskih ugodnosti napoveduje tudi Avstrija. Socialisti so že privolili vanj.

Razpuščene politične stranke in druge organizacije.

Kakor poročajo meščanski listi so na Hrvaškem razpuščene: Hrvaška kmečka stranka (Radičeva), Hrvaška stranka prava, Federalistična stranka in Hrvaška ljudska (klerikalna stranka). V Bosni je razpuščena Jugoslovanska muslimanska stranka. V Sloveniji je bila razpuščena Slovenska ljudska stranka. Razpuščene so vse manjšinske stranke z motivacijo, češ, da se proti njim ne more postopati drugače kakor proti »jugoslovenskim« nacionalističnim in verskim strankam in organizacijam. HSS je razpuščena seveda tudi v Dalmaciji in po vseh drugih pokrajinah. Tako je razpuščena tudi njena posestrina Slovenska kmečka stranka v Sloveniji. Razpuščen pa je tudi »Hrvaški sokol« in klerikalni »Orel« v Sloveniji. Vse te organizacije so razpuščene na podlagi čl. 3. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

Obetajo se nam zlati časi.

»Slovenec« z dne 22. t. m. piše v uvodniku o programu nove vlade, da je treba pridobiti, ker ni domačega, tuji kapital za Jugoslavijo in pravi: »Da tega pridobimo, mu moramo garantirati rentabilnost, absolutno pravno sigurnost, stalnost razmer in možnost, da more svoje investicije izvršiti in nadzorovati s svojimi ljudmi.« Slovenski delavci znajo to latinščino. »Rentabilnost kapitala« je lakota delavcev, »absolutna pravna sigurnost« je odprava pravic delavstva in »izvrševati nadzorovanje investicij« je vodstvo obratov po tujih priganjačih.

Komercializacija telefona in brzjava.

Mi smo svoje čase napisali študijo o komercializaciji in povedali, da je glavni cilj komercializacije to, da preidejo državna podjetja v privatne roke. Zato smo bili odločno proti komercializaciji, ker je položaj in boj delavstva v privatnih podjetjih še težji kakor pa v državnih in izkoriščanje še bolj intenzivno. Slovenski Barnum je bil seveda za komercializacijo, češ, da to ne pomeni odtujenja kapitala iz rok države, temveč, da pomeni to samo pametno ureditev podjetij in njihove uprave po »združenem« trgovskem načinu poslovanja. Posebno užaljen je bil Juri Stanko, ki je pisal v prilog komercializacije na dolgo in široko. To oni Stanko, ki bi se bil moral kot prvi postaviti proti komercializaciji! Toda Barnum je Barnum! Danes pa čitamo, da je v ministristvu že izdelan načrt za komercializacijo pošte, telegrafa in telefona. Na pošti, da bodo velike redukcije, telegraf in telefon pa preideta v privatne roke.

Volitve obratnih zaupnikov in v Delavsko zbornico ustavljen.

Kakor poročajo »Slovenec«, so volitve obratnih zaupnikov in v Delavsko zbornico ustavljen. Delavska zakonodaja bo preurejena. Industrianci in delavci zahtevajo odpravo osemurnega delavnika in mnogih drugih stvari, z utemeljitvijo, da je naša država še povečini agrarna in da jo je treba prej industrializirati ter še-le potem uvesti moderno zaščito delavstva. »Slovenec« preleva ob tej priliki krokodilove solze, češ, da bi morali nevedno kakšni krogi misliti tudi nekoliko na delavstvo. »Slovenec« bi se ravno ne trebalo solziti zaradi tega, ker ima človeka, ki sodloča v teh vprašanjih. Arbeiter-Zeitung ne sme več v Jugoslavijo.

Belgrajski listi pišejo, da je pravosodno ministristvo prepovedalo uvažati »Arbeiter-Zeitung«, glasilo avstrijske socialne demokracije. Pred par dnevi je namreč »Arbeiter-Zeitung« priobčila članek, ki se ni ujemal s stališčem slovenskih socialistov v vprašanjih novega režima v Jugoslaviji. Je pač težko, če se ne misli kakor slovenski Barnum.

Povišanje vozniških tarifov v Jugoslaviji.

Komisija, ki je imela urediti pod vodstvom dr. Korošca revizijo in ureditev tovornih tarif na železnicah in v plovi je sklenila povišanje tovornih tarifov na železnicah in ladjah. Če se bodo pri tej priliki tudi povišale plače železničarjem in mornarskim delavcem — ni povedano.

Zagorsko pošto opozarjamo, da redno dostavlja »Enotnost« naročnikom, sicer bomo poiskali druga sredstva! Zagorski naročniki.

Aretirani sodrugi.

Kakor se poročajo, je aretiranih v Celju 18, v Hrastniku 2, v Zagorju 3, v Trbovljah 4 in v Mariboru 6 sodrugov, skupaj v Sloveniji torej 33.

Vsej slovenski javnosti v svobodni domovini!

Naši zatirani bratje pod fašistično Italijo krvave iz nešteti ran. Dan za dnem zapuščajajo politični in gospodarski reveži domačo grudo in se zatekajo k nam po pomoč in podporo. In tu začnemo za nje nov križev pot. Slovenska javnost ne pozna niti v najširših obrisih te strašne tragike, ki jo preživljajo na naših tleh vedno nove trume teh bednih brezdomovincev. Brez sredstev, strehe in dela tekajo navadno brez uspeha od vrat do vrat zaprtih domov.

Sila je priklopela do vrhunca, pomoč je nujna.

To žalostno spoznanje je izsililo ustanovitev »Meddruštvenega odbora za pomoč primorskim emigrantom«, ki ga sestavljajo po svojih delegatih »Jugoslovenska Matica«, »Slovenska Straža«, »Organizacija jugoslovenskih emigrantov«, Društvo »Soča«, »Kolo jugoslovanskih sester«, »Klub primorskih Slovencev« in »Klub Primork«.

Odbor se zaveda, da bo vuspela ta podporni akcija le v koncentriranem prizadevanju vse slovenske javnosti in najboljših njenih sinov. Kot prvi svoj korak smatra za potrebno, da se obrne z gorečo prošnjo na vse naše časopise, da otvorijo v podporo nesrečnih beguncev in v znak narodne manifestacije takoj stalno kolekto, kjer naj se tedensko izkazujejo vsi došli prispevki v lajšanje bede in trpljenja tega najbolj preganjanega dela našega naroda. Vsak najmanjši dar pomenja gmotno in moralno pomoč ter izraz solidarnosti našim trpinčnim bratom. Meddruštveni odbor za pomoč primorskim emigrantom.

VABILO

na I. redni občni zbor Javne delavske čitalnice (Rud. dom) v Trbovljah, ki se vrši dne 2. februarja 1929 ob 4. uri popoldan v prostorih čitalnice.

Dnevni red:

1. Letno poročilo tajnika, blagajnika in gospodarja.
2. Poročilo revizorjev.
3. Volitev novega odbora.
4. Določitev članarine.

Odbor.

Iz uredništva.

IZ UREDNIŠTVA.

Sodrugu Fl. P. — Francija. Z vsebino tvojega pisma se načelno strinjamo, mislimo pa, da pri nas niso več časi za ponavljanje starih pritožb. Mi se bojujemo proti vsem oportunistom in to brez parda, toda ko je kak prejšnji naš sodrug spoznal, da je bil prej na napačni poti ter se odrekel svojih oportunističnih dejanj, odpade za nas povod za boj proti njemu in mi ga ne gonimo več od dela. Tudi ne ponavljamo več starih grehov, ki se jih je skesal. Mi ga torej sodimo po delu, ki ga vrši. Še posebno pa moramo biti strpljivi nasproti delavcu, ki je bil na napačni poti, če se je svojih napak odrekel. Zato tvojega pisma ne moremo več objaviti. Hvala za ostalo in prosimo, da nam pišeš bolj pogosto o ta-mošnjih zadevah.

Sodrugi, širite „ENOTNOST“!

Samo na

Miklošičevi cesti št. 34

v palači Pokojninskega zavoda

(neposredna bližina glavn. kolodvora) se nahaja najstarejša in največja tvrdka

„GRAMOFON“

A. Rasberger, Ljubljana.

Velikanska zaloga najmodernejših gramofonov in električno posnetih gramofonskih plošč, nadomestnih delov itd. — Delavnica za popravilo v trgovini.

Zanesljivim osebam tudi na obroke!

Kar je Marx vse svoje življenje najbolj ogorčeno pobijal, to so bile iluzije malomeščanske demokracije in meščanskega demokratizma. Marx je vedno zasmehoval svobodo delavca in enakost človeka, ki baje s proste volje prodaje meščanu svojo delavno silo, med tem ko kupuje le-ta na svobodnem trgu delo svobodnega in enakopravnega delavca itd. Vse to je Marx v svojih gospodarskih delih pojasnil. Reklo bi se lahko, da služi ves Marxov »kapital« razjasnitvi resnice, da sta samo buržuazija in proletariat glavni sili kapitalističnega reda in da samo ona dva moreta to biti: buržuazija kot ustanoviteljica in voditeljica kapitalistične družbe, proletariat kot grobar in edina sila, ki lahko nadomesti to družbo. Skoro ni poglavarja v kakem delu Marxa, kjer bi ne bilo govora o tem.

N. L.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Sodrugi, pišite za »Enotnost«!

Odlika »Enotnosti« je bila vedno, da je imela dosti lepih dopisov iz delavnic. V zadnjem času pa se je nekaterim sodrugom menda posušilo črnilo. Gotovo je, da vpliva na dopisovanje tudi zima. V mrzli sobi se ne da pisati. Toda z dobro voljo se tudi zimo premaga. Opozarjamo predvsem sodruge iz Guštanjia in Maribora, da nimamo že dalj časa od njih nič dopisov. Pa tudi sodruge v inozemstvu prosimo za nove vesti!

SODRUG!

Tvoja proletarska dolžnost je, ko prečitaš list, da ga daš ženi, sestri, hčerki, sodružici, da ga tudi ona prečita!

Naj spozna, da spada v proletarske vrste in če te danes ovira pri delu, ti bo s časom svetovala in pomagala, postala bo dobra, zavedna sodružica!

Proslava 10-letnice »Svobode«

se v februarju ne bo vršila, temveč je preložena za negotov čas. »Svoboda« tudi ne bo priredila nobene svoje posebne proslave ob priliki otvoritve palače Delavske zbornice v Ljubljani.

Centrala »Svobode«.

Izkaz prispevkov za tiskovni fond.

A. A. Loke Din 15; A. I. Loke 15; D. I. Loke 18.50; D. A. Retje 36; B. J. Loke 15; B. A. Loke 6; F. M. Loke 16; G. M. Loke 16; G. R. Loke 18; H. M. Loke, briv. 6; H. A. Retje 12.50; J. P. Retje 9; J. I. Loke 15; K. I. Loke 28; K. K. Loke 10; K. I. Loke 18; K. J. Loke 6; K. J. Loke 6; K. A. Loke 18; K. F. Loke 18; K. F. Retje 20; L. I. brivnica 6; N. A. Klek 21; N. S. Loke 18; M. V. Loke 9; R. A. Loke 6; S. A. 18; S. M. Loke 6; S. L. Loke 18; S. J. Loke 12; S. V. Loke 18; T. M. Loke 15; V. F. Loke 16; Z. I. Loke 25; Z. F. Loke 12; Ž. F. Loke 12; L. J. Loke 6; U. M. Pištajn 18; Č. M. Bevško 25; Ž. J. Retje 18; G. L. Loke 18; V. J. Loke 18; R. V. Ojst, 27; J. I. Loke 18; Š. P. Loke 6; S. L. Loke 6; P. I. Loke 6; K. F. Loke 6. Skupaj Din 603.

Plačana naročnina Trbovlje.

D. J. Loke Din 12; J. I. Loke 18; R. K. Retje 16.50; M. I. Loke 36; S. I. Loke 12; S. A. Loke 10; R. I., čevljar, 12; B. H. Loke 6; T. F. Loke 15; Č. S. Loke 6; K. K. Loke 12; V. J., brivec, Loke 12; S. L. Loke 12; Z. A. Loke 103; B. T. Loke 6; H. I. Loke 6; R. A. Loke 6; H. I. Loke 15. Skupaj Din 230.50.

Blago za obleke vseh vrst, kupite najbolje in najceneje pri NOVAK-U

Ljubljana Kongresni trg

15